

Verslag startbijeenkomst Samen creëren en floreren 04-09-'24

Waar: HEEM

Aanwezigen: Jorine de Bruin (Vlier/HEEM), Janneke Wijdeveld (Vlier/HEEM), Gidy van Gaans (de Broederij/HEEM), Sascha Stoffelen (Driestroom), Rosien Hamaker (Driestroom), Moniek Dibbelink (Driestroom), Paul Geurts (Woonwaarts), Dorothee Jansen (Portaal), Nuri Hesselink (gemeente Nijmegen), Ewart van der Putten (gemeente Nijmegen), Claudia Kooke (Provincie Gelderland), Patrick Klaassen (GGD Gelderland-Zuid), Jan Hassink (Wageningen Research), Lenneke Vaandrager; Marthe Derkzen; Mellany van Bommel (Wageningen University)

We hebben elkaar beter leren kennen door met elkaar te delen waar we wonen en hoe we onze leefomgeving ervaren 🏠

Zet de data voor de volgende bijeenkomsten alvast in je agenda:

- **15 januari 2025:** brede bijeenkomst voor projectpartners, sociale wijkondernemingen en hun partners om kennis verder te uit te wisselen en te verdiepen.
- **4 juni 2025:** brede slotbijeenkomst voor alle geïnteresseerden.

Introductie van het project

- Het project Samen creëren en floreren: sociale wijkondernemingen als voedingsbodem voor een groene en verbonden buurt, kortweg Samen creëren en floreren, is nu echt van start gegaan. De officiële startdatum was 1 juli 2024 en het project loopt voor één jaar tot 1 juli 2025.
- Jorine en Janneke van Vlier hebben de projectleiding.
- **AANLEIDING VAN HET PROJECT:** Sociale wijkondernemingen zijn van waarde in het creëren van een gezonde en sociale leefomgeving. Ze zijn geworteld in een wijk, hebben een groot lokaal en informeel netwerk en bereiken daarmee inwoners die formele organisaties moeilijk kunnen bereiken. Deze waarde wordt steeds meer erkend, maar beleidsmatig bestaat er nog geen kader over hoe om te gaan met sociale wijkondernemingen en het optimaal benutten van hun positie. We bouwen voort op voorgaande projecten, zoals Living Lab Lindenholt en PARTIGAN.
- **DOEL VAN HET PROJECT:** de rol en taken van sociale wijkondernemingen inzichtelijk maken en borgen bij samenwerkingspartners en de gemeente.
  - **Subdoelen:** (1) Versterking van de rol en positionering van sociale wijkondernemingen binnen het domeinoverstijgend werken en fysieke en sociale beleidskaders van de gemeente.
(2) Gezamenlijk leren en ontwikkelen in een groep van Gelderse sociale wijkondernemingen.

Wat gaan we doen?

- Het project bestaat uit twee fasen (zie Figuur)

Fase 1

- **Proeftuin NDW21/HEEM:** de rol van HEEM binnen NDW21 juli 2024 – juli 2025
  - Interviews met betrokken partners bij NDW21
  - Monitoren van proces
  - Twee bijeenkomsten met lokale partners
- **Gelderse sociale wijkondernemingen:** verdiepen en uitwisselen van kennis sept. 2024 – jan. 2025
  - Werkbezoeken bij andere sociale wijkondernemingen in Gelderland

Fase 2

- **Doorontwikkelen van training & beweging van sociale wijkondernemingen:** bijeenkomsten met wijkondernemingen en partners en het geven van workshops, training, sessies jan. 2025 – juni 2025

Sociale wijkondernemingen: maatschappelijke waarde en uitdagingen

- **Sociale wijkondernemingen** worden gekarakteriseerd door kenmerken waardoor het hen lukt betekenisvol te zijn in een wijk, bijvoorbeeld:
  - Ze stimuleren talenten, eigenaarschap, wederkerigheid en participatie.
  - Ze creëren gemeenschappen waar mensen zich veilig en welkom voelen.
  - Ze worden gedragen door bewoners
- Belangrijk binnen sociale wijkondernemingen is de **fysieke plek** waar de ruimte is voor bewoners om die mede vorm te geven én de **rol van de initiatiefnemer** die goed kan aanvoelen wat de plek nodig heeft.
  - Bij HEEM merken Jorine en Janneke dat het belangrijk is om zichtbaar te zijn nu het een nieuwe plek is. Zo kun je bouwen aan vertrouwen en uitstraling van de plek.
  - Bij de Broederij, dat al een gewortelde plek in de wijk is, is het juist fijn om als initiatiefnemer de ruimte te geven en op de achtergrond aanwezig te zijn.

- Een uitdaging wanneer het gaat om samenwerkingen tussen gemeenten en sociale wijkondernemingen is de **zoektocht in het toekomstbestendig borgen** ervan. Er ontstond een interessant gesprek over de afhankelijkheid van personen, zowel bij sociale wijkondernemingen als wisselingen van mensen die functies bij de gemeente vervullen. Belangrijk is dat de samenwerking verder reikt dan de relatie tussen personen, maar dat vertrouwen in wat je voor elkaar kunt betekenen en hoe je voor elkaar van waarde bent onderliggend duidelijk is en geïntegreerd wordt binnen de organisaties.
- Gerelateerd hieraan is ook de manier waarop **financiering** vanuit de gemeente nu geregeld is. Door de wijze waarop systemen nu in elkaar zitten vindt er een mate van terughoudendheid plaats om initiatieven langdurig te steunen. De behoefte en wens die onder iedereen die aanwezig was leeft is om creatiever om te gaan met de verdeling van geld, zodat ook sociale wijkondernemingen een prominentere plek kunnen innemen in het werken aan maatschappelijke kwesties binnen gemeenten.

Meer over HEEM op NDW21

- In het gebied van NDW21 zijn er zeven woongebouwen (+/- 500 appartementen van 20m², 40m² of 60m²) waar jongeren, studenten, starters en mensen wonen die met spoed een woning nodig hebben, zoals nieuwkomers.
- NDW21 is een samenwerking tussen de gemeente Nijmegen en de woningbouwcorporaties Portaal, Woonwaarts, Talis en SSH&. Ook Bindkracht10 is actief met een opbouwwerker en HEEM is opgericht als een creatieve en groene broedplaats in de wijk.
- De woningen zijn duurzaam en flexibel. Over 15-20 jaar krijgen ze een andere bestemming en gaat het gebied structureel als nieuwe stadsbuurt ontwikkeld worden.
- HEEM is omgeven door openbaar groen waarin ontwikkeld kan worden. De broedplaats biedt een creatieve en natuurlijke experimenteerruimte. Er wordt tijd en ruimte gemaakt voor het ontwikkelen van nieuwe betekenisvolle verbintenissen tussen mensen die in wederkerigheid en in het moment mogen ontstaan. **Vertrouwen, tijd en ruimte** zijn belangrijke waarden hierin.
- Bij HEEM zijn het sociale en fysieke stuk in elkaar verweven. HEEM heeft het fysieke stuk nodig om samen met bewoners verbintenissen en initiatieven vorm te geven.
- HEEM is gevraagd door de woningbouwcorporaties om deel uit te maken van NDW21. Het gebouw van HEEM is van de woningbouw. Ze krijgen subsidie van de gemeente. HEEM heeft veel moeten doorstaan en moet sterk in haar schoenen blijven staan om door te kunnen gaan met hun manier van werken in het informele veld. Je komt snel ontmoediging tegen en dat vergt een hoop kwaliteiten om je nek uit te steken en sterk te staan.
- Er bestaat een spanningsveld tussen de manier van werken van veel formele partijen en sociale wijkondernemingen. Bijvoorbeeld: de projectleiding van de fysieke ruimte van NDW21 heeft een plan hoe ze de fysieke ruimte ingericht willen zien en mee aan de slag willen (met name kijkgroen). HEEM en de woningbouwcorporaties zouden graag open ruimte willen behouden om samen met bewoners groen te creëren om in te ontmoeten, ontspannen en (moes)tuinieren.
- Belangrijk is dat er ook ruimte en vertrouwen mag zijn voor iets om mis te gaan, daarvan te leren en iets nieuws te laten ontstaan. Oftewel: **de kracht van de kwetsbare kip!** Deze uitspraak komt van een situatie bij de Broederij: na veel twijfel had de Broederij kippen in de tuin genomen. Op een gegeven moment waren er jongeren die de kippenhokken hadden vernield waardoor de kippen ontsnapten de wijk in. Toen kwam de buurt zelf in actie om de kippen te pakken te krijgen. Dit 'moment van misgaan' en het samen redden van de kippen heeft ervoor gezorgd dat relaties zijn gecreëerd en versterkt.

Vervolgens zijn we een rondje door de wijk gaan lopen en met elkaar in gesprek gegaan a.d.h.v. 4 vragen:

1. Wat is jouw persoonlijke motivatie om bij te dragen aan dit project?
2. Hoe past dit in de organisatie waar je nu werkt?
3. Wat is het nieuwe onontgonnen gebied dat je wilt betreden?
4. Wat verwacht je hierin tegen te komen?

We hebben met name samen gereflecteerd op vraag 3 en 4: Wat is het onontgonnen gebied en wat verwacht je daarin tegen te komen?

- De organisatie meenemen in de ontwikkelingen, zodat ze achter je staat.
- Sociale wijkondernemingen de mogelijkheid geven vanuit regelgeving. Daar liggen kansen.
  - Bijv. bij nieuwe wijkontwikkeling mogen afspraken over rollen van sociale wijkondernemingen normatiever. Dit kan als startpunt werken om daarna per situatie maatwerk te leveren.
- Plaats maken voor ruimte, tijd, loslaten en de gedachte dat het fout mag gaan.
- Het koppelen van verschillende afdelingen en budgetten binnen de gemeente.
- Zo veel mogelijk letterlijk onontgonnen gebied is fijn. Dat biedt kansen om meer te doen met het openbare groen i.p.v. alleen kijkgroen.
- Verschuiving van denken vanuit de zorg naar preventie. Denk bijvoorbeeld aan zorgverzekeringen, hoe kunnen zij mee in deze beweging?
- Er bestaat nu geen markt en verdienmodel voor sociale wijkondernemingen behalve bijv. verhuur. Hetgeen wat je faciliteert als sociale wijkonderneming zijn onderlinge 'diensten' tussen bewoners.
- Hoe zit het met de geldstromen in de wijk? Wat komt eruit voort als we die zouden afpellen?
- Voor een sociale wijkonderneming is het belangrijk dat er voldoende draagkracht is en het geen 'zielige' plek wordt.
- Vragen om over na te denken: hoe meet je impact van sociale cohesie? Hoe borg je de voortgang? Hoe staan de bewoners erin?

De betrokkenheid en energie van de bijeenkomst was inspirerend! We gaan er samen een mooi project van maken. Dat we veel mogen leren met elkaar!

Voor vragen, opmerkingen of andere dingen die je kwijt wil over het project, neem contact op met Jorine de Bruin via jorine@vlierontmoet.nl.